

Analýza přínosů cestovního ruchu a strategie rozvoje cestovního ruchu v Českém Krumlově

**Závěry k 1. etapě projektu – analytická část
(údaje platné k 30. červnu 2015)**

- Zadavatelé:** Město Český Krumlov
ČESKOKRUMLOVSKÝ ROZVOJOVÝ FOND, spol. s r.o.
Sdružení cestovního ruchu v Českém Krumlově, o. s.
- Zpracovatel:** Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r.o.
Řešitelský tým: Ing. Pavel Attl, Ph.D. – odpovědný řešitel projektu
Ing. Anna Doležálková, Ing. Jana Kalabisová, Ph.D., Ing. Lucie Plzáková, Ph.D.,
Ing. Petr Studnička, Ing. Šárka Tittelbachová, Ph.D. – řešitelé
- Termín řešení:** 1. 10. 2014 – 30. 6. 2015
Celková cena díla: 284 350 Kč vč. 21 % DPH,
z toho:
Město Český Krumlov – 71 087,50 Kč
ČESKOKRUMLOVSKÝ ROZVOJOVÝ FOND, spol. s r.o. – 71 087,50 Kč
Sdružení cestovního ruchu v Českém Krumlově, o. s. – 142 175 Kč
- Cíl projektu:** *1. etapa projektu – analytická část*
Cílem je analyzovat dosavadní vývoj cestovního ruchu v Českém Krumlově od roku 1990, stanovit dopady cestovního ruchu na rozvoj města, navrhnout systém pravidelného sledování a vyhodnocování výkonů cestovního ruchu.
2. etapa projektu – návrhová část
Cílem je zpracovat strategii rozvoje cestovního ruchu v Českém Krumlově se zaměřením na návrhy opatření pro rozvoj cestovního ruchu, jejich implementaci, monitoring a hodnocení.
- Osnova 1. etapy projektu:**
1. Manažerské shrnutí
 2. Analýza dosavadního vývoje cestovního ruchu v Českém Krumlově a jeho dopady na rozvoj města v letech 1990 – 2014, zhodnocení současného stavu (poloha a historie města, socioekonomická analýza, analýza nabídky cestovního ruchu, analýza poptávky v cestovním ruchu, organizace cestovního ruchu z pohledu institucionálního, zhodnocení aktivit města z hlediska územního plánu a dalších rozvojových dokumentů, analýza marketingových aktivit města)
 3. Přínosy a náklady plynoucí z rozvoje cestovního ruchu pro různé zájmové skupiny cestovního ruchu na rozvoj města
 4. Vyhodnocení pozitivních a negativních vlivů cestovního ruchu v dosavadním vývoji na destinaci cestovního ruchu
 5. Návrh systému pravidelného sběru a sledování dat a stanovení vyhodnocování výkonů cestovního ruchu v Českém Krumlově pro rozvoj cestovního ruchu v budoucnu
 6. Stanovení fáze, ve které se v současnosti destinace cestovního ruchu nachází

Úvod

Jihočeské město Český Krumlov s 13,5 tisíci obyvateli je od roku 1992 zapsáno na Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Spolu s hlavním městem Prahou a lázeňským městem Karlovy Vary patří mezi nejnavštěvovanější destinace městského typu v České republice. Vynecháme-li mimořádný potenciál cestovního ruchu v hlavním městě Praze, disponuje správní obvod obce s rozšířenou působností Český Krumlov nejvyšší hodnotou potenciálu cestovního ruchu v České republice. Turistická intenzita je ve městě velmi vysoká a řadí tak Český Krumlov mezi destinace s významnou turistickou aktivitou, která je srovnatelná jen s horskými či lázeňskými destinacemi cestovního ruchu.

Dominantou města je Státní hrad a zámek Český Krumlov, který je po Pražském hradě druhým nejrozsáhlejším komplexem v České republice a v Jihočeském kraji je dlouhodobě nejnavštěvovanějším turistickým cílem. Ročně tento areál navštíví více než 350 tisíc návštěvníků a po Státním zámku Lednice je druhým nejnavštěvovanějším hradním a zámeckým komplexem v České republice.

Rozvoj cestovního ruchu v Českém Krumlově byl zásadně ovlivněn vhodně a svým způsobem bezprecedentně realizovanou privatizací bytového fondu. Rozhodujícím a pro město naprosto zásadním krokem bylo koncem roku 1991 zrušení Okresního podniku bytového hospodářství a založení Českokrumlovského rozvojového fondu, spol. s r.o., se stoprocentním podílem města. Důsledkem této transformace bylo vytvoření společnosti, prostřednictvím které mohlo město ovlivňovat způsob využití nejatraktivnějších nemovitostí ve městě, a to především pro potřeby cestovního ruchu. Postupem času se role fondu měnila a z „osvíceného“ správce městských realit se stále více stával i aktivním nástrojem řízení cestovního ruchu ve městě.

1. Zaměstnanost vyvolaná cestovním ruchem

Rozvoj cestovního ruchu má vliv na tvorbu pracovních míst. Díky aktivitám cestovního ruchu je v Českém Krumlově zaměstnáno při zohlednění počtu lůžek v jednotlivých druzích ubytovacích zařízení a vlivu sezónnosti celkem 3 082 osob. Pokud bychom zahrnuli i vliv stínové ekonomiky, který je v cestovním ruchu významný, lze uvažovat až o 3 700 zaměstnaných osobách. Nejvyšší podíl z hlediska kvalifikační struktury mají v Českém Krumlově obyvatelé s vyučením a středním odborným vzděláním bez maturity, následuje skupina lidí s úplným středním vzděláním s maturitou. Tato kvalifikační struktura obyvatel je ideální pro zaměstnanost v cestovním ruchu.

2. Podnikatelské aktivity

Dle oficiálních údajů Českého statistického úřadu je evidováno v Českém Krumlově 3 062 aktivních podnikatelských subjektů, z nichž 531 působí v sektoru cestovního ruchu (ubytovací a stravovací služby, volnočasové služby, činnost cestovních kanceláří a cestovních agentur apod.). Z hlediska počtu zaměstnanců převažují fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona (61 %) a třetina subjektů zaměstnává 1 – 5 zaměstnanců. Městský úřad Český Krumlov eviduje ve městě 4 582 lůžek sloužících turistům k přechodnému ubytování, stravovací zařízení disponují 8 621 místy k sezení.

3. Investiční činnost orgánů veřejné správy

Na investičních aktivitách se ve městě výrazně podílí orgány veřejné správy. V období let 1990 – 2014 přesáhly investice do cestovního ruchu v Českém Krumlově částku 3 mld. Kč. Z rozpočtu města dosáhly kapitálové výdaje s cestovním ruchem přímo (např. regenerace památkových objektů) i nepřímo (např. budování technické infrastruktury) související v období let 1992 – 2014 částky 918

mil. Kč, běžné výdaje nelze přesně kvantifikovat. Českokrumlovský rozvojový fond, spol. s r.o., který je ve stoprocentním vlastnictví města, vložil do podpory rozvoje cestovního ruchu v období let 1993 – 2013 částku 411 mil. Kč. Velmi významným investorem ve městě je i Státní hrad a zámek Český Krumlov, který v období let 1990 – 2014 proinvestoval částku 575 mil. Kč.

4. Vliv cestovního ruchu na příjmy do rozpočtu města

Atraktivita místa, počty návštěvníků, realizované počty přenocování či předzahrádky restauračních zařízení generují příjmy do rozpočtu města. Vedle důchodových daní (64 mil. Kč/rok) a DPH (60,5 mil. Kč/rok) jsou významná inkasa z místních daní, například z daně z nemovitých věcí (18,9 mil. Kč/rok) a místních poplatků za lázeňský nebo rekreační pobyt, z ubytovací kapacity a za užívání veřejného prostranství (8,9 mil. Kč/rok). Město Český Krumlov je v celorepublikovém srovnání na 10. místě v objemu výběru místních poplatků za lázeňský nebo rekreační pobyt a z ubytovací kapacity. V letech 2000 – 2014 činil celkový objem výběru obou místních poplatků 51,7 mil. Kč. Díky provozování parkovišť Českokrumlovským rozvojovým fondem, spol. s r.o., jsou dosahovány roční příjmy 13 mil. Kč. Na druhou stranu zvyšuje cestovní ruch nároky na rozpočet města z hlediska výdajů (např. svoz komunálního odpadu, veřejné osvětlení, činnost městské policie, úklid veřejných prostranství, údržba zeleně, marketing města, konzultační služby, pořádání společenských akcí).

5. Produkty cestovního ruchu

Za významné produkty cestovního ruchu Českého Krumlova lze označit UNESCO a relaxace, Hudební festivaly, Cesty za poznáním, Český Krumlov Card a Školní výlety. Jednotlivé produkty musí být lépe diverzifikovány k vybraným cílovým skupinám s přesnější marketingovou komunikací. Současným klíčovým produktem je Český Krumlov Card, zahrnující vstupy do čtyř muzeí a již se ročně prodá cca 2,5 tis. kusů. Cílem produktů cestovního ruchu je, aby se z jednodenního návštěvníka stal turista, který v destinaci přenocuje, čímž se zvýší multiplikační efekt cestovního ruchu v území. Ačkoliv počet příjezdů hostů do hromadných ubytovacích zařízení i počet přenocování v nich realizovaných roste, v posledních letech se snižuje průměrná délka přenocování (1,5 přenocování). Čisté využití lůžek postupně vzrůstá a nyní dosahuje 34,9 %.

6. Destinační management

Přestože byl Český Krumlov jedním z prvních měst v České republice, kde byly uplatňovány principy destinačního managementu, je nutné některé prvky institucionálního zabezpečení řízení cestovního ruchu ve městě inovovat. Zejména je nutné prohloubit spolupráci a postupně vybudovat partnerství mezi orgány veřejné správy a soukromými podnikatelskými subjekty. Jedním ze čtyř hlavních úkolů Českokrumlovského rozvojového fondu, spol. s r. o., je podílet se na podpoře, organizaci a koordinaci rozvoje cestovního ruchu ve městě a jeho okolí. Výkonnou oficiální turistickou autoritou města je v rámci fondu úsek cestovního ruchu – Český Krumlov Tourism, který zodpovídá za marketing destinace, provoz Infocentra a Oficiálního informačního systému.

7. Vyhodnocování výkonů cestovního ruchu

Dosavadní přístup ke statistickému sledování výkonů cestovního ruchu v Českém Krumlově není komplexní. Proto je navrženo sledování 21 indikátorů ze strany města, příp. Českokrumlovského rozvojového fondu, spol. s r.o., v časové řadě. Navržená sada indikátorů je sadou optimální, nikoliv povinnou nebo nějak závaznou. Doporučuje se sledovat jak indikátory s cestovním ruchem přímo související (např. počet ubytovacích zařízení, jejich druh a třída, počet lůžek a přenocování, profil domácího a zahraničního návštěvníka, finanční podpora marketingových aktivit, počet klíčových

eventů), tak nepřímo související (např. objem spotřeby vody, objem vyprodukovaného komunálního odpadu).

8. Negativní jevy související s cestovním ruchem

Cestovní ruch není vnímán v Českém Krumlově místními obyvateli jako jednoznačně pozitivní jev přinášející ekonomický rozvoj města. Za ohrožení v dalším rozvoji cestovního ruchu lze považovat inputovanou ekologickou zátěž (dopravní a hluková zátěž), růst komercializace cestovního ruchu a ztrátu autentičnosti a *genia loci*, překročení meze únosné kapacity území a riziko masového a tranzitního cestovního ruchu, preferenci v dosahování zisku před kvalitou poskytovaných služeb či nedostatek kvalifikovaných pracovníků a proměnlivou kvalitu poskytovaných služeb. Sezónní výkyvy a krátkodobé pobyty ovlivňují nabídku destinace, jejíž návštěva může být nahrazena pobytem v konkurenční destinaci jak v tuzemsku, tak v zahraničí.

Závěr

Český Krumlov dokázal po roce 1989 využít podmínek, které byly ve městě a jeho okolí latentně přítomny a založil svou další prosperitu z velké části na rozvoji cestovního ruchu. Tento krok byl kromě jiného vynucen strukturálními změnami místní ekonomiky, kdy došlo k zániku či redukcí výroby ve velkých průmyslových podnicích ve městě a jeho nejbližším okolí. Rozvoj cestovního ruchu v Českém Krumlově však byl iniciován především z nově vzniklé vize založené na systematické podpoře cestovního ruchu a vytváření vhodných podmínek pro jeho rozvoj. Tuto vizi město přijalo za svou a dále rozvíjelo a dodnes rozvíjí ve svých strategických dokumentech a navazujících plánech.

Cestovní ruch vytváří v Českém Krumlově přínosy pro:

- veřejnou správu (např. rozpočtové určení daní, místní poplatky, investice, zaměstnanost, zhodnocování majetku);
- podnikatelské subjekty (např. generování tržeb, pracovní příležitosti, doprovodné služby);
- místní obyvatele (např. pracovní příležitosti, kulturní a společenské vyžití, vybavenost města).

Z celkového pohledu lze považovat pro město Český Krumlov za nejvýznamnější ekonomické přínosy cestovního ruchu tyto faktory:

- cestovní ruch vytváří množství pracovních míst;
- cestovní ruch je zdrojem příjmů do rozpočtu města;
- cestovní ruch přispívá k nadstandardní vybavenosti města;
- cestovní ruch rozšiřuje možnosti kulturního a společenského využití obyvatel;
- cestovní ruch pomáhá nahrazovat pokles průmyslové výroby rozvojem služeb;
- cestovní ruch vytváří množství podnikatelských příležitostí a vede k rozvoji služeb.

V rozvoji cestovního ruchu v Českém Krumlově lze shledávat v současné době následující pozitiva a negativa:

Pozitiva (+)	Negativa (-)
Ideální předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu	Vztah místních obyvatel k cestovnímu ruchu
Osvícený přístup k podpoře rozvoje cestovního ruchu	Nízká úroveň kooperace s navazujícími destinacemi
Založení Českokrumlovského rozvojového fondu, spol. s r.o.	Budování destinačního managementu shora s lokálním charakterem působení
Soustavná péče o kulturní památky	Komercializace cestovního ruchu

Z hlediska životního cyklu destinace cestovního ruchu je Český Krumlov označován za destinaci, u které je obtížné určit, v jaké fázi vývoje se nachází. V případě Českého Krumlova jde o tak mnohvrstevnatý a komplikovaný vývoj, že se v jeho životním cyklu objevují znaky hned několika vývojových fází současně. K objevení destinace došlo hned na počátku 90. let minulého století, a to především díky návštěvníkům z nejbližších zemí, tj. Německa a Rakouska. V polovině 90. let nastává fáze rozvoje. Kromě individuálních návštěvníků do Českého Krumlova přijíždí stále více turistů prostřednictvím cestovních kancelářů. Přelom tisíciletí můžeme označit jako fázi konsolidace. Tempo růstu se sice snížilo, objevili se však postupně návštěvníci z nových zdrojových zemí, především ze zemí mimoevropských. V současné době se postupně začínají projevat ve vývojovém cyklu některé znaky stagnace, zároveň však lze pozorovat i některé prvky omlazení destinace.

Vztah místních obyvatel k rozvoji cestovního ruchu prošel několika fázemi. Ve svém prvopočátku byl ovlivněn tím, že až do roku 1945 byl Český Krumlov městem s převažujícím německým obyvatelstvem a noví osídlenci si teprve vztah k městu budovali. Tento proces byl dlouhodobý a v některých aspektech trvá dodnes. To se přeneslo i do vnímání cestovního ruchu a jeho rozvoje v podmínkách Českého Krumlova. V první fázi po roce 1989 vnímali obyvatelé Českého Krumlova rozvoj cestovního ruchu jako pozitivní faktor rozvoje města. S růstem některých negativních tendencí (komercializace cestovního ruchu, postupná dualizace společnosti, redukce obytné funkce centra města spojená s omezováním některých služeb pro rezidenty) se jejich vztah zhoršoval. Místní obyvatelé si musí uvědomit, že díky cestovnímu ruchu nabízí město větší množství pracovních příležitostí, kvalitní vybavenost, bohaté společenské, kulturní i sportovní vyžití či lepší dopravní obslužnost.

Negativní vliv na dosavadní návštěvnost města by jednoznačně mělo vyškrtnutí Českého Krumlova ze Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO, které by se promítlo v klesajících výkonech cestovního ruchu.

Součástí 2. etapy projektu je zpracování strategie rozvoje cestovního ruchu v Českém Krumlově se zaměřením na návrhy opatření pro rozvoj cestovního ruchu, jejich implementaci, monitoring a hodnocení.

* * *